

snežinke, moja hruška razvija svoje bele, lepa jablana zraven rudeče cvetlice, in plavo nebo se prijazno na blagreno zemljo smeja. Jez bi tudi rad tiček bil!

(Dalje sledi.)

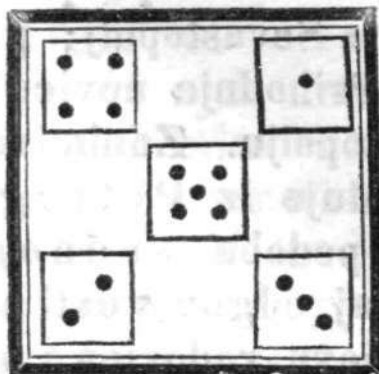
Zgodovinski pomenki.

Rimska cesta iz Akvileje čez Emono v Sisek.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Po Emoni stoji naznamljen v Antoninovem potopisu: Praetorium Latobicorum, Latovicorum. Plini imenuje rod Latovici. Mi smo že razložili božanstvo pod imenom Latovus, Latobius, in smo vidili, da ime Latov (der Lotusgekränzte) imajo božanstva Brama, Vishnu in Shiva, da toraj zna pod imenom Latovus augustus eden tih treh božanstev se razumeti. Imé Latovici je torej mitologično nastalo po častju cveta Late, Lote, ktera je bila symbol matricis seu virtutis generativae ex calore et humore procreatricis. Zato ta cvet nahajamo tako pogosto za zaznamek na rimskih kamnih v Noriku in Panoniji. To postajo vsi iščejo pri dnešnjem tergu Rače, ali, kakor nekteri pišejo, Radeče. Na tenko sem poslušal iz ust Račanov izgovorjanje tega imena, ali nisem mogel zapaziti, da bi se pisati moglo Radeče. Vendar nam je ohranila ta okolica spomin na stari „Praetorium Latovicorum“ in sicer v imenu celo blizo Rač ležečega grada in vasi Hotemež. Cvet lota, lata (Lotos) se veli v sanskritu kamala, od kama, cupido, torej kamala toliko kot „flos voluptatis sensualis cupidinis“. Ime lota, lata, izpeljujem iz sanskritskega glagola lat, kar izvirno pomeni gelüsten, in ker se otrokom vse dovoli, ter se tudi rabi v poznamenji puerilem esse *). Lata in kamala ste torej izraza edinega pomenka, in pomenita to, kar hoteti, hot, hotivost, die Lust, das Gelüste, in obnovljeno ime Hotemeš je ohranilo stari pomen Latovici. Razlaganje tega imena podpira tudi ta okolščina: „Praetorium Latovicorum“ je ležal kraj vode Save. Vodo so stari imeli za prvo materio vsega rodenja (Grundstoff aller Zeugung) in lota je bil povodni (Wasserpflanze). Zna biti, da gerb Račkega terga stoji v kakošni zavezi s starim bogočastjem. Rekli smo že, da so stari Indi spoznali pet prvih moči prirode. Številka pet se nahaja, kakor v ljublanskem gerbu (pet limbarjev na starih ljublanskih denarjih), tako tudi v račkem. Na četverovoglastem polju je krona kraj krone listne kinčarije in v sredi polja pet kock v sledeči obliki:

Tukaj vidimo pet kock: srednja kocka ima 5 pik; zgornje, če se poštejevate, tudi storite 5; ravno tako dolnje. Ako pa Račani v svojem arhivu imajo kje drugo razlaganje, rad svojo zaveržem. Nisem terdoglaven, ako me kdo boljega s točnimi dokazi podučí.

Po cvetu Loti nahajamo na Štajarskem rimsko postajo Lotodos; dnešnja ves, kamor domači zgodovinslovec Muhar to postajo stavlja se veli Žitje (Žiče). Gori smo čuli, da je lota symbol virtutis generativae — rodivne moči, rodivna moč pa stori žitje, tako bi tudi tu razlog našli za svoje terdenje. (Dalje sledi.)

*) Iz sanskritskega lat izvira slovenski glagol lotiti se, latati se česar; dela se lotiti, nach Arbeit greifen, begehren, Lust haben. Pis.

Za poduk in kratki čas.

Torkla.

Malega so me večkrat strašili s torklo. — Torkla je po stari vraži bila pošast, ktera je moč škodovati imela po torkih; od tod nje ime. Stanovala je na diljah (pod streho) za dimnikom (pri nas rorom) in je napadala in morila ženske, ki so ob torkih kruh peklo, robje ali perilo kuhale (žehtale). Še zdaj je pri nekterih naših gospodinjah neumna navada, da nočejo rade ob torkih, kakor tudi ob petkih ne kruha péči ne žehtati. — Od torkle sem čul pripovedavati, da se ji pripisuje sledeče grozno delo: Bile ste sestre, ki ste v torek rano vstale in jele perilo kuhati. Ker ste pa obé dvé premalo imele opraviti v kuhinji, gré ena na dilje po kodelico, da bi prela, druga pa je čaka. Al sestra ne pride doli, le samo se čuje jok in stok, tertje in ropot. Sestra, ktera je spodej bila, jo kliče in kliče, pa namesti sestre ji odgovori torkla: „Naj poglonbam (zna biti poglojem) in pojem“.

Sestra zove drugo- in tretjikrat, pa jednako odgovarja torkla. Vsa prestrašena popusti vse ter beží v posteljo. Le ko je stalo solnce že visoko, še si komaj upa iti gledat in iskat sestre svoje na dilje. Oh joj! kaj vidi — oglodane na kup zložene kosti, iz katerih je torkla snedla mesó.

Kako bi se dala vpodobiti pošast ta, nisem mogel zvediti; pa tudi na tem ni nič ležeče, — bolj bi nas mikalo — kaj ne? — poznati tisto žensko, ki je vidila oglodane kosti svoje sestre! Strah je nedolžna stvar, ker je v sredi votel, na krajih ga pa nič ni, — al tistih, ki se ga bojé in v boječnosti vidijo in slišijo neznanne stvari, tistih se mora pameten človek bati, da si ne prismođi svojih možganov.

Prav bi bilo, da bi rodoljubi naši nabirali take vražne pravlice po vsih kotih in jih dajali na beli dan, da vsak vidi pri svitem solncu tiste pošasti, ki rogovilijo še dandanašnji po glavah vražnega ljudstva!

Janez T.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Siseka 24. sept. Čez 8 tednov je včeraj spet enkrat začelo deževati, pa če ne bo več dní deževalo, ne bo moč ladjam gori iti. Danes je cena bačke pšenice 6 fl. 40 kr. do 6 fl. 45 kr., bečkerečke 6 fl. 40 kr., napolice 5 fl. 20 do 5 fl. 25 kr., koruze 3 fl. 30 do 3 fl. 40 kr., ječmena 3 fl. — 2 fl. 45 kr., ovsa 2 fl. — 1 fl. 54 kr. vagan. Ker je vse žito v Banatu še zmirej dražji kakor tukaj, se ne more nič vediti, kako se bo banaška cena z našo poravnala.

Iz Celovca. Spodna realna šola z 3 razredi se bo vsled tukajšne obertnijske potrebe razširila v višjo realno šolo z 6 razredi.

Iz Loške doline na Notrajn. 29. sept. D—n. Kakor drugod, je tudi pri nas letošnja prezgodnja slana veliko škodo naredila, pa več na fižolu in turšici, kakor na ajdi, ker imamo tukaj večidel zgodnjo ajdo in celo malo sterniške. Po tem hudem mrazu pa je bila tako nenavadna vročina, da še poleti solnce tukaj ni tako peklo; pa zopet hud mraz je vstal ponoči od 22. do 23. t. m.; zjutraj smo okoli in okoli nas po hribih vidili sneg, in burja ga je še clo na ravno prignala. V šneperskem gojzdu pri klanski polici, blizo Snežnika je bilo tako hudo, da je 32 glav živine, nekoliko volov, nekoliko pa ovác, zmerznilo; tudi en mož od Klanga je zmerznil, enega se pa komaj še smerti oteli. Snega je bilo na dva čevlja debelo. Res čudno vreme! — Te nagle premembe vremena so pa tudi zdravju človeškemu škodljive, in že se čutijo slabi nasledki pri nas.